

การจัดงานประชุมวิชาการพืชวงศ์ถั่วแห่งชาติ ครั้งที่ ๗

ระหว่างวันที่ ๖-๘ สิงหาคม ๒๕๖๒

ณ ห้องประชุมสิริบุญการ อาคารวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา พิษณุโลก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

๑. หลักการและเหตุผล

พืชวงศ์ถั่ว เป็นพืชที่มีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจและสังคมไทย เนื่องจากประเทศไทยเป็นทั้งผู้ผลิตและใช้ประโยชน์จากพืชวงศ์ถั่วโดยเฉพาะถั่วบริโภคเมล็ด เช่น ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง ถั่วหรั่ง เป็นต้น ในแต่ละปีมีการไหลเวียนของเงินตราในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่การผลิต การตลาด การแปรรูป และการใช้ประโยชน์ ทั้งภายในและต่างประเทศมูลค่าหลายหมื่นล้านบาทต่อปี ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา มีการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมที่ใช้ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และถั่วลิสง เป็นวัตถุดิบหรืออุตสาหกรรมต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก เช่น อุตสาหกรรมน้ำมันพืช อาหารสัตว์ อาหารแปรรูป และอาหารสุขภาพต่างๆ ซึ่งมีถั่วเหลืองเป็นวัตถุดิบเบื้องต้น หรืออุตสาหกรรมวันเส้น ถั่วงอก อุตสาหกรรมขนมต่างๆ ซึ่งใช้ถั่วเขียวเป็นวัตถุดิบ และอุตสาหกรรมอาหาร และขนมต่างๆ ซึ่งใช้ถั่วลิสงเป็นวัตถุดิบ นอกจากการใช้ประโยชน์ด้านอาหารแล้ว พืชวงศ์ถัวยังเป็นพืชบำรุงดิน เนื่องจากเป็นพืชที่สามารถตรึงไนโตรเจนจากอากาศ เช่น ถั่วพราง ถั่วขอ ปอเทือง เป็นต้น และใช้เป็นพืชปลูกหมุนเวียนในระบบการปลูกพืช เกิดความสมดุลของระบบนิเวศน์

อย่างไรก็ตาม พืชวงศ์ถั่วที่สำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ถั่วเขียว ถั่วเหลือง และถั่วลิสง ปัจจุบันพบว่าผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ จากรายงานพื้นที่ปลูกของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ปี ๒๕๖๑ ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกถั่วเขียว ๘๑๓,๘๔๗ ไร่ ผลผลิต ๑๑๑,๒๓๕ ตัน ลดลงจากปี ๒๕๖๐ ที่มีพื้นที่ปลูก ๘๓๑,๖๗๔ ไร่ ผลผลิตรวม ๑๐๙,๙๓๕ ตัน เนื่องจากปี ๒๕๕๙-๒๕๖๐ ประเทศไทยประสบปัญหาภัยแล้งเกษตรกรจึงปรับเปลี่ยนมาปลูกถั่วเขียวเพื่อทดแทนข้าวนาปรังตามนโยบายรัฐบาลที่ให้ลดพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง โดยการปลูกพืชอื่นที่ใช้น้ำน้อย แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมแปรรูปอย่างต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมวันเส้น อุตสาหกรรมเพาะถั่วงอก และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถั่วเขียว เป็นต้น ส่งผลให้ปริมาณความต้องการใช้ถั่วเขียวภายในประเทศปี ๒๕๖๑ เพิ่มสูงเป็น ๑๐๘,๗๒๒ ตันต่อปี ผลผลิตจึงไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ในประเทศต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ๒๒,๒๗๘ ตัน มูลค่า ๔๘๘ ล้านบาทต่อปี สถานการณ์การผลิตถั่วเหลืองปี ๒๕๖๑ พบว่าพื้นที่ปลูก ๑๔๙,๘๘๙ ไร่ ผลผลิต ๔๒,๘๘๘ ตัน ลดลงจากปี ๒๕๖๐ ที่มีพื้นที่ปลูก ๑๕๒,๑๐๖ ไร่ ผลผลิต ๔๒,๘๘๒ ตัน เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูง และขาดแคลนแรงงานคนในการเก็บเกี่ยว ประกอบกับผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเหลืองต่ำกว่าพืชแข่งขันชนิดอื่น ปัจจุบันปริมาณความต้องการใช้ถั่วเหลืองในประเทศประมาณ ๒.๗๖ ล้านตัน ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ จึงต้องนำเข้า ๒.๗๒ ล้านตันจากสหรัฐอเมริกา บราซิล ฝรั่งเศส และแคนาดา คิดเป็นมูลค่า ๓๗,๓๒๔ ล้านบาท โดยนำมาใช้ในอุตสาหกรรมน้ำมัน แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร และอาหารสัตว์ พื้นที่ปลูกถั่วลิสงของประเทศไทย ปี ๒๕๖๑ เท่ากับ ๙๙,๙๗๒ ไร่ ผลผลิต ๓๓,๘๓๐ ตัน ลดลงจากปี ๒๕๖๐ ที่มีพื้นที่ปลูก ๑๐๕,๗๘๙ ไร่ ผลผลิต ๓๔,๑๗๕ ตัน เนื่องจากต้นทุนในการผลิตสูง และผลตอบแทนไม่จูงใจให้เกษตรกรเพิ่มพื้นที่ปลูก การที่ผลผลิตลดลงส่งผลให้ผลผลิตถั่วลิสงไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภคสดและอุตสาหกรรมแปรรูปซึ่งมีความต้องการใช้ ๓๗,๓๔๕ ตันต่อปี ต้องมีการนำเข้าเพิ่มขึ้น ๗๐,๗๒๕ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๒,๓๓๐ ล้านบาท จากปัญหาผลผลิตถั่วเขียว ถั่วเหลือง และถั่วลิสงไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศไทย จึงต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากทุกปี ดังนั้น การวิจัยและพัฒนาด้านพืชวงศ์ถั่วจึงสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้มีผลผลิตเพียงพอต่อการหมุนเวียนในห่วงโซ่อุปทานของตลาดภายในประเทศอย่างยั่งยืน และเกิดความมั่นคงทางอาหารของประเทศ

การวิจัยพัฒนาด้านพันธุ์ เทคโนโลยีการผลิต การอารักขาพืช เทคโนโลยีเมล็ดพันธุ์ การแปรรูป ตลอดจนกระบวนการเชื่อมโยงองค์ความรู้พืชวงศ์ถั่วสู่ชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนประสิทธิภาพการผลิต การลดต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต เกิดเครือข่ายการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี การพัฒนาเครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการผลิตพืชวงศ์ถั่ว ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และกลุ่มเกษตรกรให้ครบวงจรและต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดสมดุลของผลผลิต นำไปสู่ความยั่งยืนและความมั่นคงทางอาหารภายในประเทศ และประเทศในภูมิภาคอาเซียน (AEC)

การประชุมวิชาการพืชวงศ์ถั่วแห่งชาติ เป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และสถาบันการศึกษาในการร่วมเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมอย่างต่อเนื่องทุก ๒ ปี ปี ๒๕๖๒ เป็นการประชุมครั้งที่ ๗ โดยกรมวิชาการเกษตรได้รับมอบหมายเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ซึ่งการประชุมวิชาการพืชวงศ์ถั่วเป็นเวทีหนึ่งที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักวิจัย นักวิชาการ นักส่งเสริมการเกษตร และผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ ได้เผยแพร่ความก้าวหน้าของผลงานวิจัยและพัฒนาพืชวงศ์ถั่วชนิดต่างๆ ตลอดจนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ระหว่างผู้เข้าร่วมประชุม ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแผนงานวิจัยและพัฒนาพืชวงศ์ถั่วของประเทศร่วมกันและเป็นการกระตุ้นให้นักวิจัยรุ่นใหม่เห็นถึงความสำคัญของพืชวงศ์ถั่วซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพืชวงศ์ถั่วให้มีความก้าวหน้าและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้

๒. วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและนำเสนอความก้าวหน้าของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และพืชวงศ์ถั่วชนิดอื่นของหน่วยงานต่างๆ
- ๒) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างผู้เข้าร่วมประชุม นำไปสู่การวางแผนงานวิจัยและการผลิตพืชวงศ์ถั่วของประเทศ
- ๓) เพื่อสร้างเครือข่ายการวิจัยและพัฒนาระบบการผลิตพืชวงศ์ถั่วเพื่อเศรษฐกิจและความมั่นคงทางอาหารของประเทศ

๓. เป้าหมาย

ได้ความร่วมมือทางด้านวิชาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม และเกษตรกร ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชวงศ์ถั่วอย่างครบวงจร นำไปสู่ความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ

๔. รูปแบบการประชุม

- ๑) การบรรยายพิเศษและการอภิปราย จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภาครัฐและเอกชน
- ๒) การเสนอผลงานของภาครัฐและเอกชน
- ๓) การจัดนิทรรศการผลงานและนวัตกรรมของภาครัฐและเอกชน
- ๔) การศึกษาดูงาน

๕. จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม

นักวิชาการจากกรมวิชาการเกษตร และหน่วยงานภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สถาบันการศึกษาต่างๆ ภาคเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เกษตรกร และผู้ประกอบการด้านพืชวงศ์ถั่ว จำนวน ๑๘๐ คน

๖. กำหนดวัน เวลา และสถานที่

วันที่ ๖-๘ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุมสิริบุญการ อาคารวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา พิษณุโลก ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

๗. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก

กรมวิชาการเกษตร

๘. หน่วยงานร่วมจัด

- ๑) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา พิษณุโลก
- ๒) กรมส่งเสริมการเกษตร
- ๓) หน่วยงานภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๙. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑) นักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาครัฐและเอกชน และผู้ประกอบการ ได้นำเสนอและเผยแพร่ผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมถึงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างผู้เข้าร่วมประชุม รวมถึงเทคโนโลยีที่สามารถถ่ายทอดสู่ผู้ใช้ประโยชน์อย่างครบวงจร

๒) ได้เครือข่ายระหว่างนักวิจัย ผู้ประกอบการ เกษตรกร และผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการพัฒนาระบบการผลิตพืชวงศ์ถั่วแบบครบวงจร ซึ่งจะนำไปสู่การผลิตของประเทศอย่างยั่งยืน

๑๐. การประเมินผล

ประเมินผลการประชุมโดยใช้แบบสอบถาม

๑๑. ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุม

๑. ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุม เป็นเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท (สามแสนบาทถ้วน) เบิกจ่ายจากเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ.๒๕๖๒ งบประมาณจากกรมวิชาการเกษตร และเงินสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท (สามแสนบาทถ้วน) รวม ๖๐๐,๐๐๐ บาท (หกแสนบาทถ้วน)